

Recenzja rozprawy doktorskiej ks. mgr lic. Piotra Majchrzaka

pt. *Komunia osoby świeckiej z Chrystusem*

w doświadczeniu duchowym Marii Szymanowskiej

Poznań 2017, s. 215

1. Merytoryczna ocena pracy

Oceniając merytorycznie dysertację naukową recenzent powinien odpowiedzieć na kilka pytań:

1.1. Czy zasadne jest podjęcie takiego tematu?

Sobór Watykański II dowartościował rolę świeckich katolików w Kościele. Jan Paweł II w adhortacji *Christifideles laici* zauważył, że nowe sytuacje zarówno w Kościele, jak i w świecie, domagają się szczególnego zaangażowania świeckich. O owocności posługi decyduje przede wszystkim jakość ich zjednoczenia z Osobą Jezusa Chrystusa. Człowiek oddany Chrystusowi potrafi świadectwem swojego życia i działalnością ewangelizacyjną skutecznie współpracować z Nim w dziele zbawienia. Osób świeckich, które żyły i żyją w głębokim zjednoczeniu z Bogiem, jest w Kościele bardzo wiele. Często osoby te pozostają nieznane, gdyż jedynie ci, którzy żyli w tym samym miejscu i czasie co oni, poświadczają, że były to osoby całkowicie oddane Bogu. Opinia społeczna niejednokrotnie pokazuje, że świadectwo osób świeckich i ich postawa świętości, wywierają większy wpływ na świętość życia, niż świętość życia osób zakonnych czy kapłanów. Stąd też niezwykle pożyteczne jest ukazanie sylwetek duchowych osób świeckich, aby przypominać o tym, że powołanie do świętości obowiązuje każdego i że świętość można osiągnąć żyjąc w stanie świeckim - w małżeństwie lub bezżeństwie. Do tej grupy osób należy zaliczyć Marię Szymanowską, która żyła w latach 1901-1983. Przez wielu, już za ziemskiego życia uważana by-

ła za osobę świętą. Biorąc pod uwagę fakt, że nikt w Polsce dotąd nie ukazał pełnego obrazu komunii duchowej z Chrystusem w jej życiu, podjęcie tego zagadnienia jest bardzo uzasadnione.

1.2. Czy jasno został sformułowany problem pracy?

We wstępie (s. 6-7) zauważamy, że doktorant zastanawia się nad pytaniami: na czym polega istota komunii z Chrystusem?, jakie są sposoby jej realizacji? i jakie możemy wyliczyć jej obszary? Wydaje się, że całość problemu zawiera się w odpowiedzi na postawione pytania, szkoda, że autor krótko nie naświetlił postawionego problemu

1.3. Czy właściwie została dobrana i uporządkowana baza źródłowa oraz czy została prawidłowo dobrana metoda pracy?

Bogata baza bibliograficzna została prawidłowo podzielona i uporządkowana, choć zdaniem recenzenta, za skąpo opisana. Na s. 9 doktorant słusznie pisze o bardzo ciekawej bazie źródłowej, do której trzeba zaliczyć listy, które pisała Szymanowska do pewnych osób. Listy dają szansę odczytania nie tylko przemyśleń teologalno-duchowych katechетки i mistyczki spod Kalisza (jak o niej pisano), ale jej cech osobowych. Uważam, że bogactwo listów jest tak duże, że można było trochę więcej na ich temat napisać. Na s. 9-10, doktorant wymienia też dwa - jak pisze - poważne opracowania, które są - ujmując ogólnie - biografiami Szymanowskiej i jedną niewielką książeczkę napisaną na podstawie świadectw o niej.

Niniejsza publikacja ma strukturę monografii z zakresu teologii duchowości i dla wywiązania się z zadań podjętych w pracy, trzeba było wybrać odpowiednią metodę postępowania naukowego. Metoda naukowa jest to zespół postępowań zmierzający do rozwiązania określonego problemu naukowego. Autor na s. 8 ogólnie pisze, że w pracy jest zastosowana metoda fenomenologiczna, ale prawie nie wyjaśnia, na czym ona polega.

Natomiast czytając pracę widać, że doktorant poddał bogaty materiał źródłowy analizie pod względem treściowym. W badaniach źródłowych wykorzystał też metodę analizy jakościowej zebranych materiałów i poddał je krytycznej ocenie

z uwzględnieniem metody porównawczej. Przy syntetyzowaniu przeprowadzonych badań włączał metody indukcyjne: wnioskowanie (inferencja) i koncyrowanie. W zakończeniu pracy przedstawił ostateczne wnioski, które są próbą syntetycznego ukazania bogactwa doświadczenia duchowego w życiu Marii Szymanowskiej.

Sposób postępowania i struktura prowadzenia myśli pokazuje, że autor dysertacji, w stopniu dobrym opanował technikę pisania prac naukowych, choć pewien niedosyt budzi sposób ich opisania.

1.4. Czy struktura rozdziałów jest logiczna, kompletna i czy autor wywiązał się w pracy z postawionego sobie zadania?

Podstawowa część rozprawy składa się ze wstępu, czterech rozdziałów, logicznie ułożonych i ukazujących komplementarnie podjęty problem, zakończenia, aneksu, wykazu skrótów i bibliografii.

W pierwszym rozdziale pracy doktorant przedstawił życie Szymanowskiej z uwzględnieniem elementów duchowych i tego, co przeżywała na danym etapie życia.

W rozdziale drugim ks. Majchrzak przedstawił sposoby, poprzez które pani Maria realizowała cnotę wiary i zawierzenia Bogu.

W trzecim rozdziale zajął się zagadnieniem realizacji komunii z Chrystusem poprzez życie sakramentalne, modlitwę oraz więź z Matką Bożą i świętymi.

W ostatnim rozdziale autor rozprawy omówił owoce komunii Chrystusem w doświadczeniu katechetki i mistyczki spod Kalisza. Doktorant w tym rozdziale ukazał twórcze przeżywanie cierpienia i troskę o zbawienie bliźnich.

Pod względem merytorycznym praca jest wartościowym opisem doświadczenia duchowego Szymanowskiej, analizą tegoż doświadczenia oraz teologiczną refleksją nad nim. Zgodnie z tematem i przyjętymi przez autora założeniami koncentruje się na rozpoznawaniu poszczególnych elementów doświadczenia duchowego Szymanowskiej, które było drogą do jej coraz głębszej więzi z Chrystusem. Poszczególne elementy owego duchowego doświadczenia Marii zostały umiejętnie odczytane, aczkolwiek wpływ na ich wybór miała ich obecność w tekstach źródłowych. Badania autora

były na tyle wnikliwe, że pozwoliły mu na wieloaspektowe przedstawienie głębokiej relacji duchowych, które miała z Chrystusem katecheta i mistyczka spod Kalisza.

Nikt dotąd nie zajął się w sposób naukowy i całościowy doświadczeniem duchowym Marii Szymanowskiej, stąd praca księdza Majchrzaka w konkretny sposób wnosi wkład w polską duchowość, a jednocześnie może pomóc młodym teologom w rozpoznawaniu i ocenianiu życia duchowego nauczycielki, którą wielu już za ziemskiego życia uważało za świętą.

Struktura rozprawy jest prawidłowa. Autor opracował temat w sposób czytelny, jasny, logiczny, dzięki czemu dysertacja jest interesująca i ciekawa. Doktorant w trakcie prezentacji poszczególnych zagadnień, w zasadzie nie dokonywał podsumowań, ograniczając się do opisu poszczególnych fenomenów stanowiących doświadczenie duchowe Szymanowskiej i ich analizy, ale uczynił to - jak pisze - w sposób zamierzony, ponieważ zamieścił podsumowanie w zakończeniu dysertacji. Struktura podsumowania pozwala recenzentowi stwierdzić, że doktorant posiadał zdolność dokonywania merytorycznie prawidłowej oceny przeprowadzanych badań, stawiania odpowiednich tez oraz wyciągania prawidłowych wniosków. Pewnym minusem jest brak przedstawienia w zakończeniu rozprawy dalszych perspektyw badawczych.

Na uznanie zasługuje też komunikatywny język rozprawy i bardzo dobra znajomość techniki pisania pracy naukowej. Doktorant z dużą starannością przygotował tekst rozprawy, choć nie ustrzegł się pewnych pomyłek, które można by uniknąć podnosząc w ten sposób walory dysertacji. Zdarzają się potknięcia stylistyczne, a także drobne powtórzenia. Na szczęście te mankamenty są marginalne w stosunku do całości opracowania i nie rzutują negatywnie na jego całościową ocenę.

Reasumując odpowiedzi na pytania postawione w tym punkcie: Czy struktura rozdziałów jest logiczna, kompletna i czy autor wywiązał się w pracy z postawionego sobie zadania?, trzeba odpowiedzieć jednoznacznie pozytywnie.

Podsumowanie badań zamieszczone zostało w zakończeniu. Ukazuje ono poszczególne aspekty komunii z Chrystusem nauczycielki z Kalisza.

Do rozprawy ksiądz Piotr dołączył aneks z kalendarium życia Marii Szymanowskiej.

2. Uwagi i pytania

2.1. Uwagi

W pracy, jak wyżej nadmieniono, zdarzają się potknięcia stylistyczne i drobne powtórzenia. Myślę, że gdyby praca miała się ukazać drukiem, a chyba po uwzględnieniu uwag na to zasługuje, potknięcia edytorskie trzeba poprawić.

2.2. Chciałbym doktorantowi postawić trzy pytania:

1. Czy Doktorant dostrzega jakieś dalsze perspektywy badawcze związane z problematyką, której poświęcił swoją dysertację, a jeśli tak, to jakie?

2. Jakie wnioski z przeprowadzonych badań można by wysnuć w kontekście dążenia do pełnego udziału w życiu Bożym osób świeckich w aktualnej sytuacji społeczno-moralnej w Polsce? Czy Maria Szymanowska może pomóc w drodze ku Bogu dzisiejszemu Polakowi, który wierzy w Chrystusa?

3. Jakie owoce komunii z Chrystusem, oprócz dwóch wymienionych w rozdziale czwartym, ks. doktorant jeszcze dostrzega?

3. Wnioski końcowe

Praca doktorska ks. mgr lic. Piotra Majchrzaka stanowi bardzo ciekawe, solidne i oryginalne studium naukowe w zakresie podjętego problemu. Rozprawa ma charakter źródłowy, gdzie najpierw trzeba było przeanalizować materiał odznaczający się ogromną różnorodnością. Tego typu materiał wymaga od badacza dobrego przygotowania metodycznego i takim badaczem okazał się ks. Piotr Majchrzak. O poziomie refleksji naukowych decyduje aspekt intelektualny, ale nieodzowny też jest aspekt emocjonalny wywołujący pewien zachwyt nad osobą i dziełem Marii Szymanowskiej, której życie w aspekcie komunii duchowej z Chrystusem oraz przemyślenia z zakresu duchowości chrześcijańskiej, doktorant próbował zgłębić, czyni dysertację oryginalną i ciekawą.

Recenzent z uznaniem ocenia wyniki osiągnięte przez doktoranta, a poczynione uwagi czy postawione pytania w trakcie merytorycznej oceny pracy doktorskiej, w niczym nie umniejszają istotnej wartości dysertacji, zaś są podyktowane chęcią pomocy w jej udoskonaleniu. Uważam, że praca powinna ukazać się drukiem.

Moim zdaniem recenzowana rozprawa doktorska spełnia wymagania stawiane przez Ustawę o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki z dnia 14 marca 2003 r. z jej późniejszymi zmianami (art. 13.1). W związku z tym występuję z wnioskiem do Rady Wydziału Teologicznego Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu o dopuszczenie ks. mgr. Piotra Majchrzaka do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

ks. Ireneusz Werbiński
ks. prof. zw. dr hab. Ireneusz Werbiński

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Płocku
Wydział Nauk Humanistycznych i Społecznych

Toruń 15.01.2018r.